

METAMORPHOSIS OF THE ACCOUNTING PROFESSION: EVOLUTIONARY ASPECTS, PRAGMATICS AND FUTURE PERSPECTIVES

METAMORFOZA PROFESIEI CONTABILE: ASPECTE EVOLUTIVE, PRAGMATICE ȘI PERSPECTIVE DE VIITOR

Violeta CODREAN, ORCID: 0000-0002-1966-8006

codrean.violeta@ase.md

Svetlana MIHAILA, ORCID: 0000-0001-5289-8885

svetlana.mihaila@ase.md

Academia de Studii Economice din Moldova

Abstract: *The accounting profession has an essential role in society and researching the image of the profession is very important. In this context, the evolution of accounting is highlighted in tandem with the evolution of the economy and society, the emergence and metamorphosis of the accounting profession has undergone many changes over time. Both nationally and internationally, there are numerous studies that focus on the image of the accounting profession but also of the professional accountant, who has and continues to be a strategic partner in both the private and public sectors. The aim of this research is to highlight the evolution of the accounting profession based on a series of international events in the twentieth and twenty-first centuries, to identify the primary qualities and skills of professional accountants, highlight the contribution of professional bodies to building the profession and analyze the challenges of the profession. 21st century: education, ethics and professional reasoning. Given that the accounting profession is in competition with other professions, it becomes essential to research how the image of society is perceived, as well as future prospects for digitization, cloud accounting and other programs.*

Keywords: *accounting profession, accounting reasoning, accounting evolution, digital accounting*

JEL: M40, M41

Introducere

Evoluția economiei și a societății în ansamblu, înțelegerea multilateralității mediului de afaceri au impulsivat dezvoltarea perpetuă a contabilității ca știință. În raport cu tendințele evoluționiste, fâgașul științei contabile izvorăște din necesitățile practice ale activității economice și a oamenilor antrenați în relațiile socio-economice, avansând odată cu acestea.

Profitabilitatea unei afaceri, credibilitatea partenerului și bonitatea întreprinderii sunt legitimate prin calculele contabilității, datorită acestui limbaj formalizat de comunicare, în lumea afacerilor s-a produs o mutație esențială: trecerea de la empirism la rigoare, de la aprecieri arbitrare la adevărul economic și la imaginea fidelă [1].

Sarcina principală a contabilității a vizat dintotdeauna acumularea și avansarea semnificației informației financiar-contabile, în acest context, devine necesară cercetarea evoluției teoretice și pragmatice a *profesiei contabile* în tandem cu dezvoltarea contabilității, apariția și evoluția domeniilor generatoare de cerere pentru aptitudinile și cunoștințele din domeniul contabil, precum și competențele și perspectivele de viitor ale meseriei. Din cele mai vechi timpuri, evidența contabilă a constituit prerogativa *profesionistului contabil*, în acest sens, cunoștințele, competențele și calitățile

necesare pentru a activa eficient în calitate de contabil în practică, continuă să evolueze și să progreseze în raport cu noile provocări de natură socială, economică, informațională etc.

În general, o *profesie* se caracterizează prin totalitatea cunoștințelor, competențelor, experiențelor și know-how-ului deținut de către o persoană într-un anumit domeniu. În această ordine de idei, dicționarul explicativ al limbii române, definește profesia drept o „*ocupație, îndeletnicire cu caracter permanent, pe care o exercită cineva în baza unei calificări corespunzătoare; complex de cunoștințe teoretice și de deprinderi practice care definesc pregătirea cuiva* [2]”.

În condițiile actuale, termenul de profesionist contabil înfățișează „*o persoană care are expertiză în domeniul contabil, obținută prin educație formală și experiență practică, care demonstrează și menține competența, respectă un cod de etică și un standard profesional ridicat* [3]”, în demersul cercetării efectuate accentuându-se cine este un profesionist contabil – *se pune accent pe formare, certificări și alte calificări oficiale*, ce face un profesionist contabil – *competențele de bază la care trebuie să corespundă*, și cum pot fi diferențiați profesioniștii contabili în cadrul profesiei contabile – *competență, responsabilități, servicii oferite și altele*.

Studiul *evoluției profesiei contabile autorizate* captivează întrucât oferă un cadru prielnic pentru analiza evenimentelor anterioare din calendarul contabil, implicațiilor acestora, progresele înregistrate, contradicțiile și dificultățile generate alături de care se confruntă profesia contabilă de astăzi.

Scopul cercetării rezidă din imperativul reliefării evoluției contabilității și a profesiei contabile în tandem cu progresarea economiei, edificării metamorfozei competențelor și responsabilităților acesteia de-a lungul timpului, precum și cercetării capacității adaptării și corespunderii perpetue a cunoștințelor și abilităților în raport cu realitățile secolului XXI: educația, etica și raționamentul profesional.

Actualitatea temei derivă din omniprezența profesiei contabile în viața social-economică a fiecărei entități, omniprezența transformărilor și provocărilor profesiei contabile, contabilul în speță, având obligativitatea de a corespunde schimbărilor, acceptând provocările profesiei și ghidând mediul de afaceri în contextul globalizării economiei mondiale și digitalizării.

Pornind de la problematica și scopul cercetării, s-au identificat următoarele *obiective de cercetare*, care permit dezbaterea temei și scoaterea în evidență a provocărilor pertinente în acest domeniu:

- *cercetarea bibliografică și bibliometrică cu privire la interesul cercetătorilor la nivel național și internațional privind subiectul profesiei contabile;*
- *examinarea principalelor evenimente cu caracter economic din perioada secolelor XX-XXI;*
- *analiza evoluției cunoștințelor și competențelor inerente profesiei contabile;*
- *identificarea principalelor provocări prescrise profesiei de către tehnologiile informaționale;*
- *informarea privind percepția profesioniștilor contabili în raport cu tehnologia cloud.*

Pentru a atinge aceste obiective, se urmărește abordarea cercetării de birou prin documentarea cu privire la istoricul contabilității, evoluția gândirii și profesiei contabile dar și perspectivele de viitor ale acesteia, raportându-le la dezvoltarea tehnologiilor informaționale.

Metodologia de cercetare

În demersul cercetării efectuate, s-a recurs la abordarea teoretică a temei prin analiza motoarelor de căutare și a literaturii de specialitate. Astfel, la edificarea articolului au fost utilizate mai multe metode de cercetare: *metoda analitică* (analiza aspectelor teoretice pornind de la cercetarea cadrului normativ și a literaturii de specialitate), *analiza webografică* (utilizarea platformelor Google Scholar, Web of Science, VOSviewer), *metoda comparației* (examinarea în antiteză a evoluției profesiei contabile la nivel național și internațional), *metoda sintezei* (generalizarea informației acumulate și

rol: intelectual și utilitarist: *intelectual* – identificând factorii care induc schimbarea și dezvăluie cum se produce aceasta și *utilitar* – induce lumină asupra originilor conceptelor, practicilor și instituțiilor utilizate astăzi, cedând perspectivă pentru rezolvarea problemelor moderne de contabilitate [10].

La baza majorității definițiilor contabilității se află definiția oferită de Institutul American al Contabililor Publici Autorizați (AICPA), precum și alte definiții pertinente oferite de către institute și asociații prezentate în figura 2:

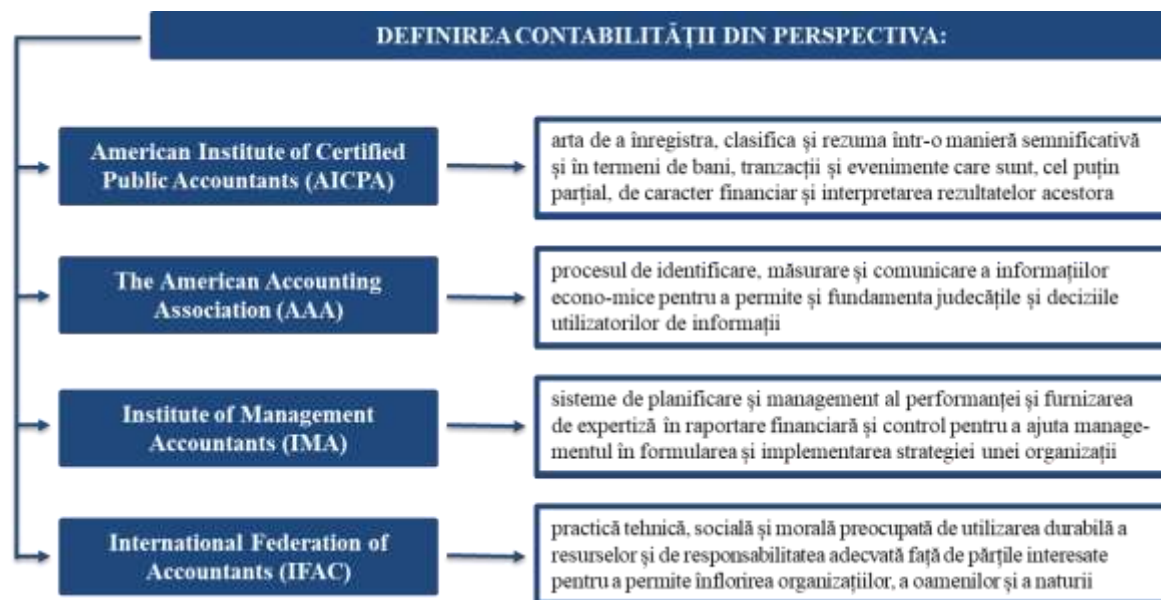

Figura 2. Abordări privind definirea științei contabile

Sursa: elaborat de autor

O importanță deosebită constituie și abordarea cadrului legal aferentă definirii contabilității, astfel, potrivit art.3, aln.(1) al *Legii contabilității și raportării financiare* din Republica Moldova, contabilitatea reprezintă un „sistem complex de colectare, identificare, grupare, prelucrare, înregistrare, generalizare și de prezentare a informațiilor privind elementele contabile [17]”, concomitent, potrivit art.2, aln.(1) al *Legii contabilității* din România, „contabilitatea este o activitate specializată în măsurarea, evaluarea, cunoașterea, gestiunea și controlul activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, precum și a rezultatelor obținute din activitatea persoanelor prevăzute la art.1 [18]”, analizând definițiile se poate observa că ambele păstrează același sens, însă, cea din urmă detaliază clasele contabile și face referire la domeniul de aplicare.

Contabilitatea contemporană reprezintă rezultatul evoluției sale de-a lungul anilor, tranziția de la primele însemnări rudimentare ale popoarelor din antichitate, la contabilitatea în partidă simplă, la apariția primei lucrări de contabilitate în partidă dublă, la o vastă perioadă de cizelare a contabilității și nu cea din urmă etapă, cea la care ne aflăm astăzi [19]. Respectiv, evoluția contabilității se împarte în cinci perioade și anume (figura 3):

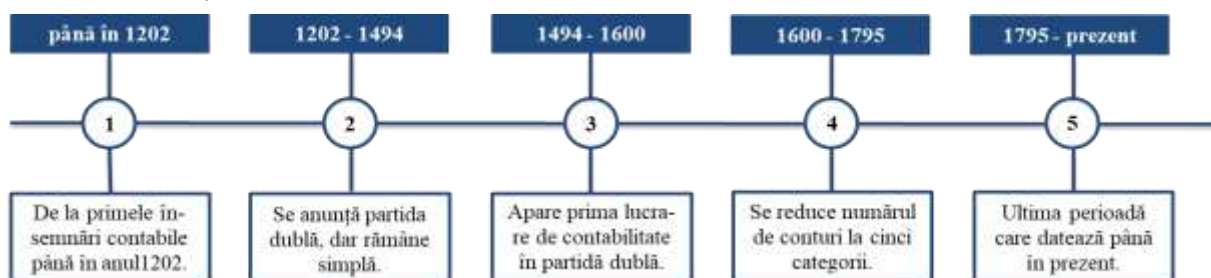

Figura 3. Perioadele istorice ale contabilității

Sursa: elaborat de autor în baza [12]

Contabilitatea este mai mult decât doar actul de a ține o listă de debite și credite, este limbajul afacerilor și, prin extensie, al tuturor ramurilor financiare, contabilii traducând complexitățile finanțelor în informații perceptibile publicului larg. Rădăcinile contabilității și a profesiei contabile din cele mai vechi timpuri până la echivalentul modern au cunoscut o metamorfoză perpetuă, cele mai proeminente evenimente fiind prezentate în figura 4:

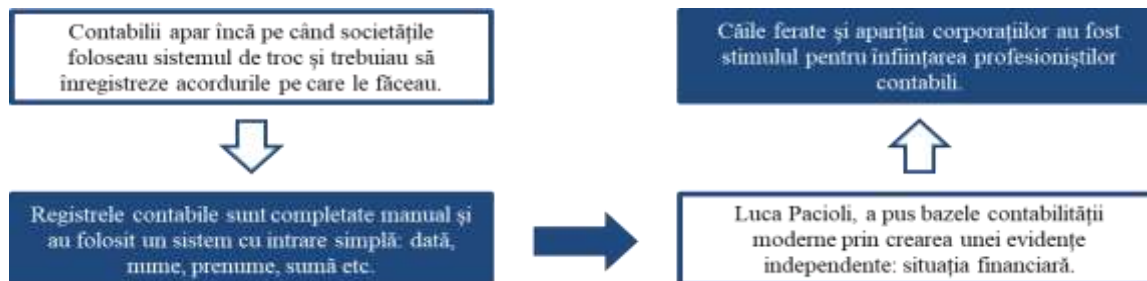

Figura 4. Rădăcinile profesiei contabile

Sursa: elaborat de autor în baza [20]

Rolul contabililor a evoluat o dată cu evoluția contabilității, de la tehnică de înregistrare a schimburilor comerciale, până la mijloc de control, element probatoriu și miză socială. De-a lungul timpului, delegarea atribuțiilor privind producerea informațiilor pe care le oferă contabilitatea a creat premisele apariției unei profesii contabile de sine stătătoare, cu o importanță tot mai mare și având drept scop legitimarea informațiilor degajate de întreprinderi [1].

Organizarea profesiei contabile este legată, în mod organic de sistemul contabil pe care îl are drept referință, sistem care, în majoritatea cazurilor, este un sistem național. Factorii și demersul istoric care au condus la configurarea actualelor sisteme contabile naționale au influențat, în mod decisiv, formarea și dezvoltarea profesiei contabile [14].

Organismele profesionale stabilesc cadrul general în care acționează contabilii, influențând asupra pe termen lung rolurile și atitudinile lor. Modul în care este organizată profesia și respectivul strategia organismelor declanșează schimbările în cadrul profesiei contabile. [13]

Profesia de contabil a fost recunoscută oficial în 1896, odată cu instituirea titlului profesional de contabil public certificat (CPA), titlul acordându-se celor care promovează examenele de stat și au trei ani de experiență în domeniu [20]. În demersul studierii evoluției profesiei contabile, un aport însemnat avându-l și organizațiile profesionale, cele mai relevante cercetării fiind prezentate în figura 5:

Figura 5. Retrospectiva organizațiilor profesionale la nivel național, regional și internațional

Sursa: elaborat de autor

Importanța organismelor profesionale derivă din responsabilitatea asumată de profesia contabilă întru apărarea interesului public, ceea ce se asigură prin stabilirea măsurilor eficiente privind educația și instruirea continuă a profesioniștilor contabili și calitatea serviciilor furnizate.

Sculptarea profesiei contabile: origini și progres

Obligativitatea evidenței contabile se află în sarcina tuturor entităților, instituțiilor publice, asociațiilor, fundațiilor, precum și a persoanelor liber profesioniste, cum ar fi medicii, avocații, notarii și alții. Contabilitatea s-a născut din necesitățile practice ale activității economice și s-a dezvoltat odată cu acestea, drept urmare, în figura 6 sunt ilustrate principalele evenimente cu însemnătate istorică din calendarul contabil în perioada anilor 1860-2020:

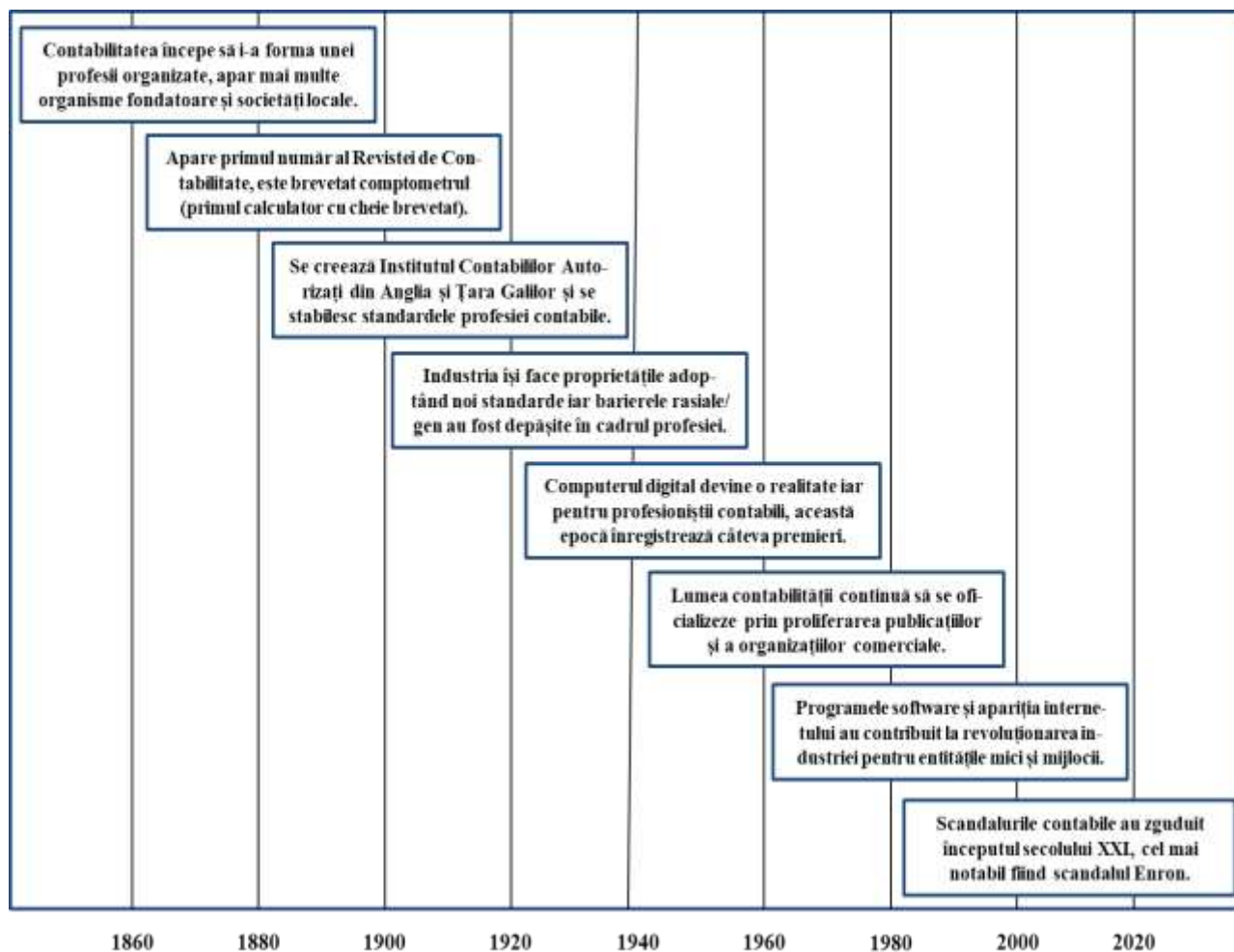

Figura 6. Aspecte evolutive privind profesia contabilă

Sursa: elaborat și adaptat de autor în baza [21]

În baza figurii 6, se poate deduce că istorisirea evenimentelor din calendarul contabil are loc în mod consecutiv, la intervale egale a câte 20 ani. Astfel, anii 1860-1880 s-au manifestat prin „numeroase revolte culturale, sociale și politice în Europa și America, majoritatea țărilor occidentale cunoscând un boom economic datorită producției în masă a căilor ferate și a altor metode de călătorie, cât privește lumea contabilității, apar numeroase organisme și societăți locale, astfel, contabilitatea începând să ia forma unei profesii organizate, în această perioadă se remarcă înființarea Institutul Contabililor din Londra și a Institutului Contabililor Autorizați din Anglia și Țara Galilor (ICAEW) [21]”.

În aceeași ordine de idei, anii 1880–1900 se evidențiază prin „creșterea mare ale populației în urma expansiunii industriei, cât privește domeniul contabil, se înființează Asociația Americană a

Contabililor Publici și debutează să emită certificate, este brevetat unul dintre primele calculatoare cu cheie – comptometrul, este autorizată prima clasă de Contabili Publici Autorizați (CPA) după trecerea primelor teste standardizate pentru contabili, mai târziu, Christine Ross devine prima femeie CPA [21]”.

Începând cu secolul XX, în perioada anilor 1900–1920 debutează „utilizarea pe scară largă a telefonului, cât privește istoria contabilității, este marcată organizarea ICAEW, stabilindu-se standardele profesiei, tot în această perioadă, apare primul număr al unei reviste de contabilitate, se inventează prima casă de marcat electrică iar mai târziu, Winston Churchill înaintează problema privind admiterea femeilor la ICAEW și la Societatea Contabililor și Auditorilor Încorporați [21]”.

Următorii douăzeci de ani 1920–1940 devin importanți pentru istoria contabilității deoarece „barierele rasiale și de gen au fost depășite în cadrul profesiei, astfel, John Cromwell devine primul CPA negru, totodată, statul New York adoptă o lege care impune candidaților CPA să aibă o diplomă de colegiu pentru a susține examenul de certificare, tot în această perioadă, prăbușirea pieței de valori a dus la o reglementare amplă întru asigurarea unor tranzacții oneste și la restabilirea încrederii în piețele de capital, în Ohio fiind fondată Societatea Femeilor Americane de CPA [21]”.

Ulterior, societatea s-a confruntat cu cel de-al Doilea Război Mondial, iar anii 1940–1960 „pentru profesioniștii contabili, această epocă înregistrează câteva premiere, inclusiv diversitatea de gen în cadrul profesiei, Mary Washington Wylie devine prima femeie de culoare CPA, computerul digital devine o realitate, legea cere sindicatelor să întocmească situații financiare iar termenul limită de depunere a declarațiilor fiscale individuale se modifică de la 15 martie până la 15 aprilie [21]”.

În următorii douăzeci de ani 1960–1980, „lumea contabilității continuă să se oficializeze prin proliferarea publicațiilor și a organizațiilor comerciale, iar computerul de afaceri începe să migreze în case, apar postulatele de bază ale contabilității, comitetul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (IASB) este format între organizații de contabilitate proeminente din țările Australia, Canada, Franța, Germania, Japonia, Mexic, Țările de Jos, Regatul Unit și Irlanda și Statele Unite ale Americii, apare primul număr al Revistei de Contabilitate și Economie [21]”.

Cât privește lumea contabilității, anii 1980–2000, s-au manifestat prin „programele software și apariția internetului care au contribuit la revoluționarea industriei pentru întreprinderile mici și mijlocii (ÎMM), Lotus 1-2-3 revoluționează contabilitatea pentru ÎMM cu software-ul său ușor de utilizat pentru foi de calcul, Nintendo Entertainment System este lansat în SUA, se construiește nucleul rețelei World Wide Web și se publică primul site web, tot în această perioadă, Institutul American al Contabililor Publici Autorizați (AICPA) lansează proiectul CPA Vision pentru a defini viitorul profesiei [21]”.

Începând cu secolul XXI, în speță, anii 2000-2020, internetul este omniprezent, ceea ce „a permis comunicarea rapidă în întreaga lume, tot în această perioadă, încrederea în profesioniștii contabili a fost contestată datorită scandalurilor contabile, cel mai notabil fiind scandalul Enron, profesia contabilă luând măsuri semnificative, Sharon Allen devine președinte al Deloitte și prima femeie care a ajuns la acest nivel la o mare firmă de contabilitate, AICPA lansează 360 de grade de educație financiară, ajutând americanii să-și înțeleagă finanțele personale, Apple introduce iPhone și revoluționează industria telefoanelor mobile iar Raportul Horizons 2025 prezintă oportunități și provocări pentru profesia contabilă pentru următoarea eră a istoriei contabilității [21]”.

Mediul sociopolitic, extern, cultural, juridic, nivelul dezvoltării economice, sursele de finanțare, legătura dintre contabilitate și fiscalitate, precum și inflația influențează importanța și competența profesiei contabile într-o anumită țară [22]. Studiile naționale și internaționale arată că impresia generală despre contabil este o persoană obsedată de cifre, prudentă și moderată, dar de multe ori

lipsită de creativitate și inițiativă [23]. Astfel, se conturează două tipuri de *imagini ale profesiei contabile*: pozitivă și negativă, principalele caracteristici fiind prezentate în figura 7:

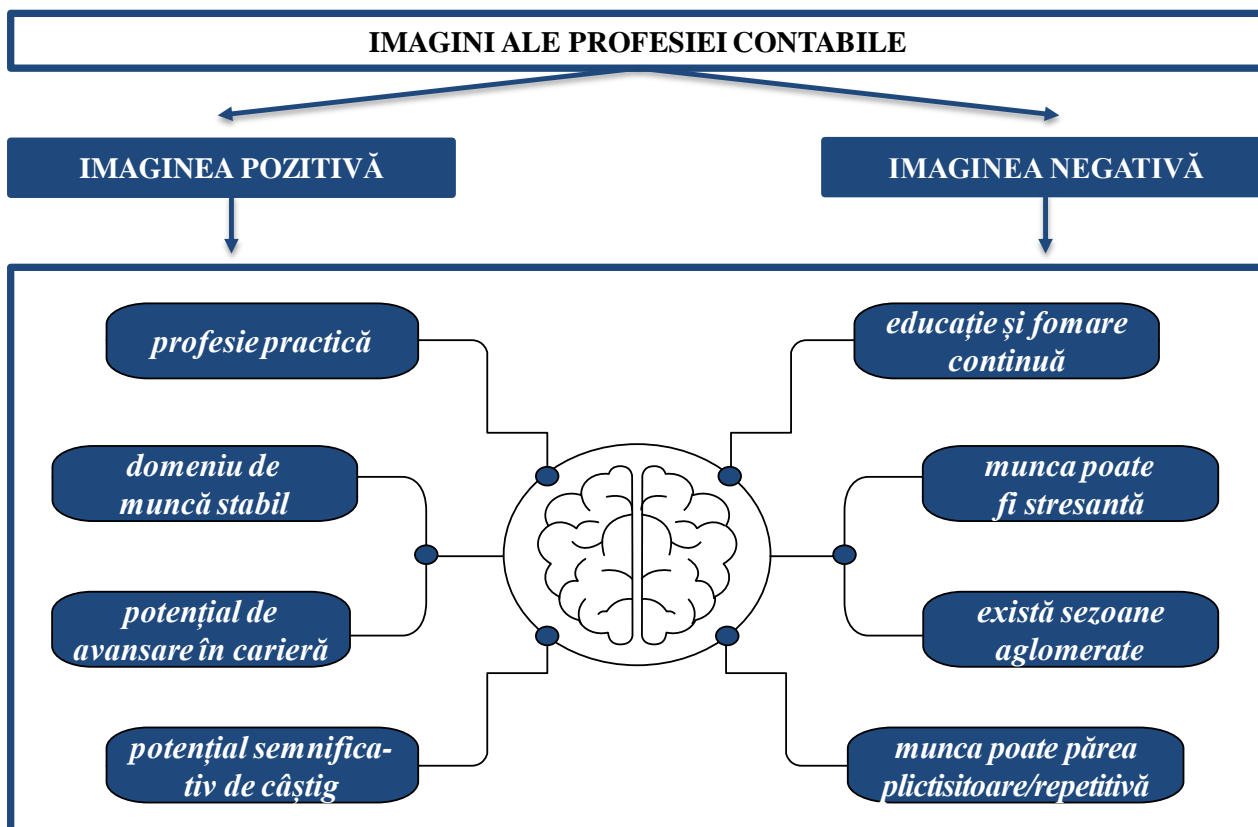

Figura 7. Imagini ale profesiei contabile

Sursa: elaborat și adaptat de autor în baza [24]

Domeniul contabil are atât aspecte pozitive cât și negative, astfel, nu neapărat profesia contabilă e bună sau rea, mai degrabă, este potrivită pentru anumite persoane sau nu, profesionistul contabil întotdeauna va fi interesat să-și îmbunătățească constant abilitățile, să afle lucruri noi în materie de activitățile entității, economie, fiscalitate, legislație, politică și altele.

Perspectivile de viitor ale profesiei contabile

Utilizarea tehnologiei informaționale și dobândirea competențelor în acord cu aceste tehnologii constituie un imperativ pentru profesia contabilă, tehnologiile asigurând componenta vitală întru realizarea activităților tuturor organizațiilor comerciale și/sau nonprofit.

În competența profesioniștilor contabili trebuie să se afle utilizarea pe scară largă a diferitor tipuri de tehnologii informaționale, întrucât „*societatea contemporană așteaptă ca profesioniștii contabili să dobândească nivelul cerut de competență pentru a efectua aceste servicii, profesia contabilă având o arie diversă de acțiune, profesioniștii activând în industrie și comerț, ca liber-profesioniști sau în sectorul public, asumându-și diferite roluri: manager financiar, auditor intern, auditor extern, expert contabil sau contabil autorizat [25]*”.

Dezvoltarea tehnologiei informaționale a schimbat în mod semnificativ contabilitatea de-a lungul anilor, programele informatice devenind parte a acestei profesii, odată cu lansarea primelor computere în anul 1952, contabilii au fost printre primii care le-au folosit, noile programe contribuind la o organizare mai eficientă a muncii și la reducerea erorilor [26]. Drept urmare, profesia contabilă trebuie să se adapteze la noile provocări ale digitalizării economiei în scopul furnizării unor informații

fiabile și relante în timp util utilizatorilor informațiilor financiar-contabile, ceea ce presupune o serie de schimbări, ce converg spre digitalizare și inovare [11].

Potrivit cercetătorului Botea, R., „*profesia contabilă se desfășoară într-o zonă în care 97% dintre activități sunt pretabile digitalizării, fiind nevoie de adaptare la noua realitate și de reconfigurarea activității contabilului* [11]”, drept urmare, trecerea de la înregistrarea manuală la utilizarea pachetelor de aplicații computerizate constituie unul dintre cei mai marcanți pași de-a lungul acestui proces evolutiv, sinteza evoluției tehnicilor contabile de prelucrare fiind prezentată în tabelul 1.

Tabelul 1. Sinteza evoluției tehnicilor contabile de prelucrare

PERIOADE ISTORICE	NEVOIE DE INFORMARE	POSSIBILITĂȚI TEHNICE	RĂSPUNSUL CONTABILITĂȚII
Marile civilizații	Cunoașterea cheltuielilor și a veniturilor	Hârtia, scrierea cuneiformă	Utilizarea partidei simple
Începuturile comerțului	Înregistrarea fiecărei mișcări a mărfurilor	Hârtia	Intervine partida dublă, apar registrele de contabilitate
Revoluția industrială	Importanța capitalului și cunoașterii beneficiilor	Hârtia, apariția tiparului	Perfecționarea partidei duble, apar cereri de informații privind rezultatele financiare
1960	Solicitarea multor informații în timp scurt	Primele calculatoare: mai mulți utilizatori au un singur echipament	Automatizarea sistemelor contabile manuale
1981	Obținerea informațiilor financiare necesare luării deciziilor	Calculatoare personale, răspândirea informaticii	Sisteme informaționale contabile integrate: informări, rapoarte, grafice
Secolul XXI	Informații în timp real, comerț electronic	Rețele de calculatoare: internetul și tehnologia comunicațiilor	Automatizarea culegerii datelor, schimbul electronic de date și documente

Sursa: elaborat de autor în baza [27]

În contextul actual, dezvoltarea sistemelor informatice, viteza și flexibilitatea luării deciziilor întru gestionarea activităților financiar-contabile devin tot mai proeminente. Actualmente, este necesară o nouă abordare a informatizării domeniului contabil care va avea un impact pozitiv asupra dezvoltării afacerii, ceea ce reprezintă implementarea tehnologiilor *Cloud Accounting*. Potrivit cercetătorilor, „*tehnologia de viitor este considerată Cloud Computing-ul, în timp ce sistemul informațional contabil digitalizat este unul de tip Cloud Accounting [28]*”. Drept urmare, software-ul **cloud accounting** este similar cu software-ul de contabilitate tradițional, doar că este găzduit pe servere la distanță, similar modelului de afaceri SaaS (Software as a Service), datele sunt trimise în „cloud”, unde sunt procesate și returnate utilizatorului [29].

Drept urmare, cunoștințele IT sunt primordiale întrucât cea mai mare parte a muncii contabilului este în fața calculatorului și pe lângă responsabilitate, etică și conduită profesională, un bun contabil trebuie să avanseze în tandem cu tehnologiile informaționale pentru a rămâne competitiv în domeniu.

Cloud accounting oferă contabilului acces instantaneu la informațiile financiare ale clienților, deși schimbă complet modul în care lucrează contabilii, în raport cu tehnologia *cloud*, contabilii se regăsesc în general într-una dintre următoarele trei categorii prezentate în figura 8:

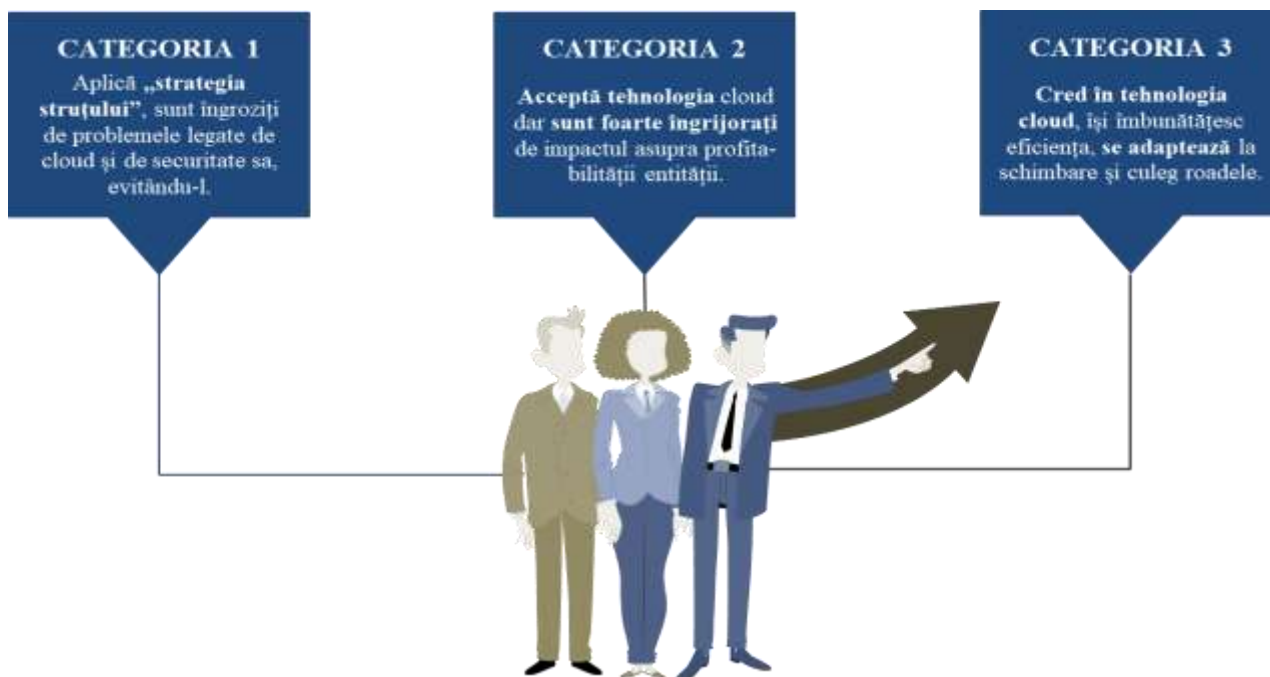

Figura 7. Categoriile de profesioniști contabili în raport cu tehnologia „cloud accounting”

Sursa: elaborat și adaptat de autor în baza [31]

În cazul contabilității în cloud, *informațiile sunt criptate, astfel încât numai persoanele cu autentificare pot vizualiza datele.* Companiile au început să utilizeze software de contabilitate în cloud la începutul anilor 2000, majoritatea sistemelor venind cu instrumente pentru cotație, facturare, gestionarea facturilor și multe altele, valabile de pe orice dispozitiv cu conexiune la internet [29].

Profesioniștii contabili sunt extrem de strategici și colaborativi, rezolvă probleme și ajută afacerile să meargă înainte, iar ca profesie, trebuie să accelereze noi modalități de lucru, să accepte tehnologia și să-și alinieze activitatea la cerințele noi ale societății și, mai presus de toate, să se asigure că investește în echilibrul corect al aptitudinilor care vor întări profesia pentru orice rezervă viitorul [30].

Concluzii

Profesia contabilă este în competiție cu altele profesii, iar pe această cale, am cercetat modul în care este percepută imaginea profesiei în societate, provocările cu care se confruntă, precum și tendințele și perspectivele viitoare.

Viitorul profesiei este destul de luminos și ritmul progresului tehnologic este încurajator. Adaptabilitatea a devenit o calitate imperativă pe care toți contabilii din zilele noastre ar trebui să o posedă și să o aplice pentru a supraviețui și a rămâne în continuare competitivi în acest mediu dinamic și sofisticat [32]. Sistemele informaționale evoluează rapid, devenind primordiale în desfășurarea activităților zilnice ale profesioniștilor contabili și auditorilor, contribuind la eficientizarea muncii acestora și permițând astfel concentrarea asupra generării soluțiilor, comentariilor și analizei.

De-a lungul evoluției profesiei contabile, deducem că rolul educației, a școlilor și universităților este de a crea contabili buni, dar calitățile și competențele unui profesionist contabil nu pot fi limitate acest nivel, drept urmare, învățarea continuă este o obligație în domeniul contabil. Tot în acest context, întru dezvoltarea profesiei vin și programele de formare continuă care contribuie la perfecționare însă nu în absența perfecționării în domeniul tehnologiilor informaționale.

Referințe bibliografice

1. MIHALCIUC, C. *Rolul contabilului în organizarea întreprinderii moderne performante*. Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, 2006;
2. Dicționarul explicativ al limbii române. Disponibil: <https://dexonline.ro/definitie/profesie>;
3. JEREMIAH, O. O., DAFERIGHE, E. E. *The evolving dimensions of the accounting profession and the 21st century expectations*. Archives of Business Research, 7(5), 2019, p.226-232;
4. ȚURCANU, V. *Funcționalitatea contabilității în Republica Moldova timp de 25 de ani*. Conferința „Contabilitatea și profesia contabilă în era provocărilor”, Chișinău, 19-20 aprilie 2018, p.10-15;
5. GRIGOROI, L., ȘELARU, M. *Valorile și provocările profesiei contabile*. Contabilitate: provocări actuale și aspirații pentru viitor: conf. șt. intern., 4 apr. 2012. Chișinău: ASEM, 2012, p. 244-249;
6. LAZARI, L., GRIGOROI, L. *Profesia contabilă în serviciul interesului public*. Conferința „Contabilitatea și profesia contabilă în era provocărilor”, Chișinău, Moldova, 19-20 aprilie 2018;
7. Mihaila, S., & Bădicu, G. (2016). *Necesitatea intercorelării mediului universitar cu cel profesional*. Fostering Knowledge Triange in Moldova, 81-87.
8. BAJAN, M., LAZARI, L. *Contabilitatea în era digitală*. Culegere de lucrări științifice ale Conferinței Științifice Internaționale „Competitivitate și Inovare în economia cunoașterii”, Ediția a XXI-a, 2019, p.566-571;
9. BUNGET, O. C., FARCANE, N., DUMITRESCU, A. C., & POPA, A. (2009). *The accounting profession and professionist in Romania*.
10. TIRON TUDOR, A., MUTIU, A. *Important stages in the development of Romanian accounting profession (from 1800 up to now)*. Revista Española de Historia de la Contabilidad, vol. 4, N.6, 2007, págs.183-199;
11. GHERMAN BURSUC, M., MELEGA, A., GROSU, V. *Contabilitatea în era digitalizării*. International Scientific Conference on Accounting, ISCA 2021: Culegere de articole științifice, 10 Edition, 2021;
12. BOGHIAN, F.-A., SOCOLIUC, M. *Viitorul profesiei contabile în era digitalizării*. Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători: culegere de articole științifice, ed. a 4-a, Chișinău, 12-13 martie 2020, p.175-184;
13. ALBU, N., ALBU, C.-N., GIRBINĂ, M.-M., SANDU, M.-I. *The Implications of Corporate Social Responsibility on the Accounting Profession: The Case of Romania*. Amfiteatru Economic, Vol. XIII, nr. 29, 2011;
14. BOTEZ, D. *Tendințe actualități și perspective ale profesiunii contabile din România*, Editura Sedcom Libris, Iași, 2005, p.26;
15. GRIGOROI, L., ș.a. *Contabilitatea întreprinderii, ed. rev. și actualizată*. Chișinău: Cartier, ASEM, 2021, 800 p.;
16. BAKER, C. R. *L'evolution d'une profession comptable globale: Une etude comparative historique en quelques pays europeens*. Comptabilités et innovation, May 2012, Grenoble, France;
17. Legea contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017. În: *Monitorul Oficial al RM*, nr. 1-6, art. 22 din 05.01.2018. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125231&lang=ro;

18. Legea contabilității nr.82 din 24.12.1991. În: *Monitorul Oficial al României*, partea I, nr. 629 din 26.08.2002. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/58588>;
19. CODREAN, V. *Performanța cibernetică și imperativitatea factorului uman în gestionarea contabilității*. IN-EXTENSO nr.8/2021: culegere de articole științifice, Alba-Iulia, 2021, p.75-82;
20. <https://www.investopedia.com/articles/08/accounting-history.asp>;
21. <https://circulus.io/visual-history-accounting/>;
22. TABĂRĂ, N., *Sisteme contabile în Uniunea Europeană*. București: Editura Wolters Kluwer, 2010;
23. TABĂRĂ, N., PLEȘCO, O. *Imaginea identificată a profesiei contabile în societate*. Revista/Journal „ECONOMICA” nr.3(77), 2011, p.98-103;
24. <https://www.contabilsef.md/10-argumente-pro-si-contr-unei-cariere-in-contabilitate/>;
25. GHIURA, A.-M., GRANCEA, M. *Rolul profesioniștilor contabili în gestionarea entităților*. CECCAR Business Review, No.2/2021, p. 17-24;
26. CECCAR. *Profesia contabilă într-o economie bazată pe globalizare și digitalizare (I)*. Expertiza și Auditul Afacerilor, N.41, 2019;
27. RADU, F. *Abordarea contabilității în contextul noilor tehnologii informaționale*. Disponibil: <http://www.oconomica.uab.ro/upload/lucrari/820061/27.pdf>
28. ȚUGUI, A., GHEORGHE, A-M. *Identificarea dificultăților întâmpinate de profesia contabilă în accesarea documentelor în contextul economiei digitale din România*. Audit Financiar, Vol. 14, Numărul 135, 2016, p.237-301;
29. <https://www.financialforce.com/learn/accounting/what-is-cloud-accounting/>
30. IFAC. *Accountancy Skills Evolution: Impact of COVID-19 & the Path Forward*, 2020. Disponibil: [https:// ceccar.ro/ro/wp-content/uploads/2020/12/IFAC-Skills-Roundtable-Paper-V6-RO.pdf](https://ceccar.ro/ro/wp-content/uploads/2020/12/IFAC-Skills-Roundtable-Paper-V6-RO.pdf)
31. KHANOM, T. *Cloud Accounting: A Theoretical Overview*. Journal of Business and Management (IOSR-JBM), Volume 19, Issue 6. Ver. V (June 2017), p.31-38;
32. <https://www.rsm.global/southafrica/news/evolution-accounting-profession>.
33. MIHAILA, S., GROSU, V., COSMULESE, C. G., SOCOLIUC, M., & BURSUC, M. (2021). *Transhumanism versus the future of accounting*. The USV Annals of Economics and Public Administration, 21(1 (33)), 122-129.